

Załącznik
do uchwały Nr
Rady Miasta Krakowa z dnia

**PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
DLA GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW
NA LATA 2016 - 2018**

Spis treści

1	WPROWADZENIE	3
1.1	Założenia Programu	3
1.2	Model pracy nad Programem	5
2	DIAGNOZA	7
2.1	Charakterystyka społeczno-demograficzna krakowskich rodzin	7
2.2	Przykłady korelacji obszaru wspierania rodziny z innymi dziedzinami	10
2.3	Wybrane przedsięwzięcia realizowane na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży w latach 2013-2015 – refleksja badawcza.....	13
2.4	Identyfikowane potrzeby krakowskich rodzin z dziećmi.....	22
2.5	Wnioski i rekomendacje.....	24
3	ADRESACI PROGRAMU	26
4	CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA	27
5	MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	50

1 Wprowadzenie

Rodzina jest dla dziecka pierwszym i najbardziej naturalnym środowiskiem społecznym. Atmosfera, w jakiej wzrasta, stanowi fundament dla jego przyszłego życia. W związku z powyższym wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z najbardziej istotnych zadań polityki prorodzinnej.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018 powstał z myślą o rodzinach z dziećmi, dzieciach i młodzieży. Został opracowany w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, której art. 176 pkt 1 stanowi, iż do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Program wyznacza kierunki działań podejmowanych przez Gminę Miejską Kraków na rzecz:

- promowania modelu rodziny z dzieckiem i kształtowania pozytywnego wizerunku rodziny,
- wzmacniania rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej funkcji,
- zapewnienia opieki dzieciom i młodzieży oraz organizacji czasu wolnego.

Program Wspierania Rodziny jest zgodny ze Strategią Rozwoju Krakowa: cel strategiczny I Kraków miastem przyjaznym rodzinie, atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu; cel operacyjny I.6 Zapewnienie ochrony statusu i warunków bytowych rodziny, cel operacyjny I.7 Tworzenie warunków udziału w rozwoju społeczności osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem. Podstawowe założenia Programu wynikają również ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015-2020, w której obszar wspierania rodziny stanowi jedną z dziedzin planowania strategicznego. Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem wspierania rodziny są: edukacja, promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień, wsparcie osób niepełnosprawnych oraz zdrowie psychiczne.

Zadania w ramach Programu realizowane są zarówno przez organy administracji samorządowej, jak również podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, czyli organizacje pozarządowe społeczne, związki wyznaniowe i Kościoły.

1.1 Założenia Programu

Rodziny z dziećmi, dzieci i młodzież stanowią potencjał, którego rozwój, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i społecznym, jest głównym podmiotem polityki rodzinnej. Trudno nie zgodzić się ze stanowiskiem, że wpływ środowiska rodzinnego, w jakim rozwija się młody człowiek, jest jednym z głównych czynników determinujących jego późniejszą adaptację do udziału w życiu społecznym. Funkcjonowanie tych dwóch systemów jest bowiem ze sobą nierozzerwalnie związane i wzajemnie zależne. Prawidłowe relacje w rodzinie sprzyjają minimalizowaniu ryzyka powstawania różnych problemów społecznych, takich jak

przemoc w rodzinie, uzależnienia. Zapewniają poczucie bezpieczeństwa warunkujące optymalny przebieg integracji jednostki ze społeczeństwem. Myśląc o wspieraniu rodziny, nie sposób zatem przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Jest on często umniejszany, gdyż skala problemów przeżywanych przez rodziny z dziećmi koncentruje uwagę na działaniach o charakterze korygującym, naprawczym. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że im większa inwestycja w „zdrowie” rodziny, tym mniejsze zagrożenie wystąpieniem kryzysów, trudności, które mogą naruszyć jej integralność i w konsekwencji spowodować konieczność zaangażowania większych nakładów ekonomicznych, niezbędnych, aby przywrócić stabilność systemu rodzinnego. Dlatego też w Programie przez „wspieranie” należy rozumieć nie tylko udzielanie pomocy tym rodzinom z dziećmi, które doświadczają trudności w swoim funkcjonowaniu, ale również udostępnianie możliwości korzystania z różnorodnej oferty miasta Krakowa zarówno rodzinom problemowym, jak i wszystkim rodzinom z dziećmi. Ma ona być atrakcyjna, przystępna, spełniać swoją misję profilaktyczną i ułatwiać wychowanie dziecka, promując tym samym model rodziny z dziećmi.

Akronim „**R.O.D.Z.I.N.A.**” powstały w wyniku wyróżnienia pierwszych liter wyrazów: rozwój, otwartość, działanie, zadowolenie, integracja, najważniejsza, autonomia, zawiera idee przewodnie Programu. Stanowią one aksjologiczne ramy, do których można się odwołać bez względu na rodzaj, zakres preferowanych rozwiązań, zgłaszanych oczekiwań czy zidentyfikowanych potrzeb rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży.

R - rozwój. Rozumiany jako udostępnianie zasobów i tworzenie warunków sprzyjających uaktywnieniu się potencjału każdej krakowskiej rodziny z dziećmi. To również wzmocnienie kompetencji i możliwości rozwojowych. Proponowane działania mają służyć rozwojowi rodziny i osiągnięciu jej celów. Program zakłada, że rozwojowi sprzyja zbudowanie adekwatnej, optymalnej, różnorodnej oferty adresowanej do wszystkich rodzin z dziećmi.

O - otwartość. Program ma otwartą, elastyczną formułę, co umożliwia wprowadzanie w trakcie jego realizacji modyfikacji zaplanowanych działań, ich rozbudowę, adekwatnie do bieżących potrzeb. W otwartość wpisane jest nie tylko uwzględnianie głosu rodzin w ich sprawie, decyzji co do kształtu oferty wsparcia, ale również dialog społeczny. Otwarta formuła Programu będzie korespondować z dynamicznie zmieniającą się rzeczywistością – elementami sytuacji życiowej rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. W Program wpisana jest gotowość odpowiedzi na pojawiające się nowe potrzeby jego adresatów.

D - działanie. Program zakłada podejmowanie szeregu działań odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. Proponuje poszukiwanie nowych rozwiązań, ale też sprawne realizowanie już sprawdzonych przedsięwzięć. W Program wpisana jest nieprzerwana aktywność, zaangażowanie różnych podmiotów w prace nad rozbudowywaniem, modyfikowaniem i doskonaleniem oferty wsparcia.

Z - zadowolenie. Program ma przyczynić się do wzrostu poziomu satysfakcji krakowskich rodzin z dziećmi z zamieszkiwania w mieście przyjaznym rodzinie. Ma wzmocniać ich

poczucie wpływu na kształtowanie przestrzeni publicznej i planowanie usług skierowanych do rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży.

I - integracja. Program dąży do maksymalnego zintegrowania wszystkich krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży, bez preferowania wybranych kategorii, zacierając podziały. To również odtworzenie i aktywizowanie więzi międzyludzkich poprzez wykorzystywanie zasobów i silnych stron rodzin, integracja wewnątrz pojedynczej komórki rodziny, spójne wypełnianie poszczególnych funkcji przypisanych rodzinie, np. zawodowych i opiekuńczych. Integracja rozumiana jest także jako tworzenie sieci wsparcia, zintegrowanych działań na rzecz rodzin z dziećmi ze strony różnych podmiotów i środowiska.

N - najważniejsza. Fundamentalnym dla całokształtu Programu jest założenie, że rodzina jest wartością samą w sobie, jest najważniejsza. Nadrzędnym celem wszelkich działań ujętych w tym dokumencie jest dobro rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży.

A - autonomia. Program zakłada poszanowanie elementarnych wartości niezbędnych do stworzenia warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny z dzieckiem. Autonomia rozumiana jest jako tolerancja, poszanowanie godności, swobody wyboru celów życiowych rodziny. To rodzina jest komórką decyzyjną co do zakresu, rodzaju podejmowanej aktywności. Zatem korzystanie z oferowanych form wsparcia powinno odbywać się na zasadzie dobrowolności, a ingerencja instytucji w życie rodziny jest dopuszczalna jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

1.2 Model pracy nad Programem

Prace nad przygotowaniem Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018 rozpoczęły się w 2015 roku. Zastosowano formułę interdyscyplinarnych roboczych spotkań i konsultacji, w których uczestniczyli przedstawiciele zarówno administracji publicznej, jak i partnerzy społeczni - organizacje działające na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. Przyjęcie takiego rozwiązania sprzyjało tworzeniu Programu, który w pełny sposób odpowiadał będzie potrzebom, oczekiwaniom rodzin z dziećmi. Przedstawiciele instytucji, organizacji zaangażowanych w opracowanie Programu współpracowali w ramach trzech grup zadaniowych skupionych wokół celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015-2020, w dziedzinie planowania strategicznego - wspieranie rodziny, tj.:

1. Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych,
2. Zapewnienie możliwości nabycia, rozwoju kompetencji rodzicielskich i umiejętności przezwycięzania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży,
3. Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do świadczeń wspierających rodzinę w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych, przy uwzględnieniu konieczności zaangażowania rodziny w rozwiązywanie jej problemów.

Podejmowane prace uwzględniały również komplementarność dziedzin planowania strategicznego - podczas budowania Programu brano pod uwagę powiązania międzydziedzinowe. Każda z grup roboczych koncentrowała się na stworzeniu propozycji uszczegółowienia i rozbudowania katalogu celów, zadań i wskaźników zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa, poszukiwaniu innych przedsięwzięć, rozwiązań pozwalających na realizację celów korespondujących z oczekiwaniami, potrzebami krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. Praca w grupach roboczych polegała zarówno na ustaleniu, które z dotychczas funkcjonujących form wsparcia, ujętych w Programie Wspierania Rodziny na lata 2013-2015, warto rozwijać w perspektywie najbliższych trzech lat, jak i na poszukiwaniu nowych propozycji.

Prace na przygotowaniu Programu koordynowali pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Prezentowany kształt Programu jest efektem dotychczasowych doświadczeń podmiotów działających na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży, jak również uwzględnia percepcję odbiorców jego treści.

2 Diagnoza

Punkt wyjścia do opracowania kompleksowej i funkcjonalnej formuły Programu na kolejne trzy lata stanowi diagnoza sytuacji krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. Oprócz rysu demograficzno-społecznego, uwzględniono w procesie diagnostycznym wątek korelacji wspierania rodziny z innymi dziedzinami, jak i wnioski z badań dotyczących kondycji krakowskich rodzin z dziećmi oraz ewaluacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015, w którym zostały ujęte główne założenia krakowskiej polityki rodzinnej. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwala na poznanie różnych perspektyw oglądu realiów życia rodzin z dziećmi, co odpowiada różnorodności komponentów wiążących się z funkcjonowaniem systemu rodzinnego.

2.1 Charakterystyka społeczno-demograficzna krakowskich rodzin

W chwili opracowywania danych na potrzeby Programu, kompletne statystyki za rok 2015 nie były jeszcze dostępne. Dlatego też, w celu możliwie jednolitego przedstawienia charakterystyki populacji krakowskich rodzin z dziećmi, w większości wykorzystano źródła danych odnoszące się do lat ubiegłych, głównie 2014 roku.

Według danych GUS liczba mieszkańców Krakowa wynosi 761 873 osoby (stan na 31.12.2014 roku). W ujęciu rocznym liczba ludności wzrosła o 2881 osób. Kobiety stanowiły 53,4% populacji i było ich 406 631, a więc współczynnik feminizacji wynosił 114, wobec 106 w województwie. Zgodnie z prognozą demograficzną na lata 2014-2050 przedstawioną w raporcie o stanie miasta za 2014 rok liczba ludności Krakowa do 2050 roku będzie wolno spadać.¹ Pozytywnym zjawiskiem jest utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji na pobyt stały, które w 2014 roku wyniosło 2,01%. W efekcie rzeczywisty przyrost ludności w 2014 roku dla Krakowa wyniósł 2,61% (1,59% w 2013 roku). Cechą charakterystyczną populacji Krakowa, będącą również domeną populacji całej Polski, jest wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, przy równoczesnym spadku liczby dzieci.

Dokonując charakterystyki demograficzno-społecznej krakowskich rodzin nie sposób nie odwołać się do danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 roku, stanowiących obszerne źródło informacji z przedmiotowego zakresu. Wówczas, w Krakowie, funkcjonowało ponad 320 tysięcy gospodarstw domowych, definiowanych jako zespół osób mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się bez względu na stopień pokrewieństwa. Najliczniejsze grupy stanowią gospodarstwa jednoosobowe (ponad 35% ogółu) oraz gospodarstwa tworzone przez dwie osoby, których jest przeszło 27%. Uwagę zwraca dużo niższa niż średnia krajowa liczba gospodarstw 4 i więcej osobowych – 19,1% w Krakowie (30,1% dla Polski). Wynika to między innymi z faktu, iż w Krakowie występuje duża liczba osób owdowiałych, w podeszłym wieku, mieszkających samotnie. Z kolei funkcjonowaniu gospodarstw dwuosobowych sprzyja przede wszystkim tendencja do odkładania w czasie decyzji o posiadaniu potomstwa przez młodych

---

¹ Raport o stanie miasta 2014. Prezydent Miasta Krakowa, Kraków 2015 : https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=71344; dostęp 27.01.2016 r.

ludzi. Ponadto bardzo niewiele młodych osób decyduje się na posiadanie więcej niż dwójki dzieci.²

Na podstawie danych GUS ustalono, że liczba rodzin w Krakowie w roku 2011 roku wyniosła 208 tys. (odnotowano wzrost w porównaniu z rokiem 2002 o około 7 tys.). Za rodzinę uznaje się parę (małżeństwo lub partnerów) bez dzieci lub parę z jednym bądź większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci. Pod względem struktury dominują rodziny pełne, czyli mające obydwójce współmałżonków, jednakże rodziny niepełne stanowią 26% ogółu. Dane demograficzne podają, że około 148 tysięcy rodzin w Krakowie (prawie 71% ogółu rodzin) to rodziny z dziećmi³, a około 94 tys. (45% ogółu rodzin) to rodziny z dziećmi do lat 24⁴ pozostającymi na utrzymaniu rodziny.⁵ W Krakowie wśród grupy rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu, zdecydowanie przeważają rodziny z jednym dzieckiem, które stanowią 59% ogółu. Z kolei rodziny wielodzietne (3 i więcej dzieci) to zaledwie 7% ogółu rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu. Łączna liczba dzieci w rodzinach wynosi prawie 220 tys., natomiast dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu jest blisko 140 tys. Przeciętna liczba dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w rodzinach to 1,49 osoby (w woj. małopolskim 1,72 osoby, w Polsce 1,62 osób). W okresie 2000-2011 w Krakowie odnotowano systematyczne pomniejszanie populacji dzieci w wieku 0-17 lat (spadek o około 27 tys. osób), jednak od 2012 roku obserwowany jest lekki wzrost liczby dzieci (o ponad 1 tys.). Ma to związek z częstszym podejmowaniem decyzji o posiadaniu potomstwa przez osoby urodzone w okresie wyżu demograficznego na początku lat osiemdziesiątych. W 2013 r. w Krakowie zamieszkiwało około 118 tys. dzieci w wieku 0-17 lat, a w 2014 roku już około 119 tys., co stanowi 15,7% populacji mieszkańców. Liczba dzieci do lat 3 wzrosła z 28,9 tys. w 2009 r. do 30,3 tys. w 2014 roku. Prognozowana przez GUS⁶ liczba dzieci w wieku 0-17 r. ż. będzie rosła do roku 2024, po czym zacznie spadać.⁷

Współczynnik dzietności w Krakowie w roku 2014 wyniósł 1,11 przy średniej 1,30 dla Małopolski i 1,29 dla Polski. Wyniki badań przewidują tendencję spadkową współczynnika. W żadnym z małopolskich powiatów poziom wskaźnika nie przyjmuje minimalnej wartości 2,10, która gwarantowałaby zastępowalność pokoleń. Coraz później podejmowane są również decyzje o posiadaniu pierwszego dziecka – średni wiek matek wyniósł w Polsce i w Małopolsce w 2013 roku 27,2 lat. Młodzi ludzie coraz częściej najpierw dążą do uzyskania stabilizacji ekonomicznej i wykształcenia, a dopiero potem (około 30 roku życia) do założenia rodziny. W tym miejscu należy również przywołać wartość wskaźnika przyrostu naturalnego prezentującego dynamikę zmian w strukturze demograficznej. Od 2008 roku w Krakowie notowany jest dodatni (ale nadal stosunkowo niski) przyrost naturalny. W roku

---

² *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015-2020*, Kraków 2015.

³ Jako dziecko określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

⁴ Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu to osoba w wieku 0-24 lata, która nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

⁵ Tak więc około 54 tys. rodzin to rodziny, w których albo nie ma dzieci w wieku 0-24 lat albo dzieci w wieku poniżej 25 lat mają własne źródło utrzymania i nie pozostają na utrzymaniu rodzica.

⁶ *Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050*, GUS [za:] *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

⁷ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

2014 wyniósł on 0,6%, wobec 0,3% rok wcześniej, przy czym średnia dla województwa małopolskiego wynosiła 1,4%, dla kraju natomiast 0,1%. Kraków jest jednym z 13 miast wojewódzkich, w których odnotowano dodatni przyrost naturalny.⁸

Analiza liczby zawieranych małżeństw oraz przeprowadzanych rozwodów wskazuje, że procesy demograficzne w Krakowie przebiegają w sposób umiarkowany, nieodbiegający w sposób istotny od średniej krajowej. Dominujący jest tradycyjny model rodziny - wskaźnik dzietności w odniesieniu do urodzeń małżeńskich wynosił w Krakowie w 2013 roku 0,89 (1,11 w Małopolsce, 0,81 w Polsce), natomiast dla urodzeń pozamałżeńskich zaledwie 0,2 (0,17 w Małopolsce, 0,33 w Polsce)⁹ - jednak w okresie międzypisowym nastąpił wzrost liczby rodzin niepełnych, co nie powinno pozostać obojętne dla lokalnej polityki rodzinnej.

Z danych udostępnionych przez Krakowski Holding Komunalny S.A. (KHK), który od lat zleca badanie sytuacji finansowej krakowskich gospodarstw domowych wynika, że średnie miesięczne dochody na osobę w gospodarstwie w 2013 roku wyniosły 1601,86 zł, a w 2014 roku – 1597,27 zł.¹⁰ Z kolei analiza porównawcza danych KHK i GUS w latach 2009-2013 wykazuje, że w Krakowie, w całym przywołanym okresie, średnia wysokość dochodów na osobę w gospodarstwie była wyższa niż średnia dla województwa małopolskiego i Polski. Z kolei badanie subiektywnej oceny sytuacji materialnej potwierdza, że większość Krakowian ocenia swoją sytuację jako „niezłą”. Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonymi w 2014 roku 49,3% badanych gospodarstw oceniło swoją sytuację materialną jako pozytywną, 40,3% uznało że nie jest ona ani dobra ani zła, natomiast 10,4% oceniło ją negatywnie. W porównaniu do roku 2013 wzrosła więc liczba osób oceniających swoją sytuację pozytywnie, a liczba osób oceniających negatywnie swoją sytuację materialną zmalała.¹¹ Poziom życia ludności w Krakowie jest znacznie wyższy niż przeciętnie w województwie,¹² o czym świadczy także pośrednio udział klientów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. W mieście Krakowie udział ten w roku 2014 wynosił 3,4 %, co jest najkorzystniejszym wynikiem w województwie (dla porównania: powiat krakowski 4,5%, nowosądecki 14,2%, limanowski 13,5%, gorlicki 13,1%)¹³

Reasumując, dominujące elementy modelu krakowskiej rodziny to małodzietność i późne macierzyństwo, co jest spójne z aktualnymi nurtami kształtowania rodziny cechującymi rozwinięte kraje europejskie.

---

⁸ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

⁹ Jw.

¹⁰ *Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa. Badania przeprowadzone przez OBSERWATOR Biuro Zadań Społecznych dla KHK*, Edycja 2014 : http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwitysyHoYvLahXI83IKHSmsC7gQFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.khk.krakow.pl%2Fifedixtija3g78a4g.file.pdf&usg=AFQjCNEW1_X8OEuvnyrDnxcCKnJLCIoVIw ; dostęp 21.01.2016 r.

¹¹ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

¹² *Kondycja małopolskiej rodziny*, Kraków, luty 2014 :

http://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiuiqi7o4vLahWhv3IKHS7vCnMQFggbMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.rops.krakow.pl%2Fpobierz-plik%2F153.html&usg=AFQjCNHjsiQraLPnytXl__A3v5GFh4sXtw&bvm=bv.114733917,d.bGQ ; dostęp 03.02.2016 r.

¹³ *Kondycja małopolskiej rodziny...* op. cit.

2.2 Przykłady korelacji obszaru wspierania rodziny z innymi dziedzinami

Z wieloaspektowego charakteru obszaru wspierania rodziny wynikają liczne powiązania międzydziedzinowe, których uwzględnienie umożliwia przegląd wybranych zasobów miasta, co jest istotnym elementem opisu realiów życia krakowskich rodzin z dziećmi. Z tej perspektywy szczególnie ważne stają się kwestie związane z organizacją opieki nad małym dzieckiem, dzieckiem niepełnosprawnym, edukacją, profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień, promocją zatrudnienia, zwłaszcza w kontekście ułatwiania rodzicom powrotu na rynek pracy, oraz „kulturą” spędzania czasu wolnego z wykorzystaniem zasobów miasta w obszarze kultury, rekreacji i sportu. Tak ujęte powiązania w większości korespondują z korelacjami wspierania rodziny zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa:

W Krakowie funkcjonują 22 żłobki samorządowe, w tym 1 żłobek integracyjny. Żłobki samorządowe zapewniają miejsca dla około 2 300 dzieci.¹⁴ Ponadto działają też niepubliczne żłobki i kluby dziecięce. Według danych z raportu o stanie miasta w roku szkolnym 2014/2015 krakowskie rodziny z dziećmi mogły korzystać z 354 przedszkoli, w tym 120 przedszkoli samorządowych, 24 publicznych niesamorządowych, 151 niepublicznych niesamorządowych, 48 oddziałów przedszkolnych przy samorządowych szkołach podstawowych i 11 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych niesamorządowych. W Krakowie działa 140 szkół podstawowych, 103 gimnazja i 192 szkoły ponadgimnazjalne, 6 zespołów szkół specjalnych, 8 specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz zespół placówek resocjalizacyjno-socjalizacyjnych i samodzielne przedszkole specjalne.¹⁵ Do przedszkoli i szkół w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 128,5 tys. dzieci, młodzieży i dorosłych.¹⁶ Młodzież przerywająca naukę może korzystać z oferty Ochotniczego Hufca Pracy umożliwiającej między innymi nabycie oraz rozwój kompetencji społecznych i zawodowych.

W roku szkolnym 2014/2015 Gmina Miejska Kraków prowadziła 11 młodzieżowych domów kultury, 3 placówki sportowo-rekreacyjne (2 międzyszkolne ośrodki sportowe i Krakowski Szkolny Ośrodek Sportowy) oraz Szkolne Schronisko Młodzieżowe. W stałych formach zajęć w roku szkolnym 2014/2015 udział wzięło 16,1 tys. uczestników w młodzieżowych domach kultury i 16,5 tys. w placówkach sportowo-rekreacyjnych; w formach okresowych i okazjonalnych odpowiednio 99,7 tys. i 6 tys. uczestników (przy założeniu, że dana osoba może brać udział w więcej niż w jednej formie zajęć).

Do dyspozycji krakowskich rodzin w roku szkolnym 2013/2014 pozostawało 8 samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych - w tym 4 poradnie rejonowe i 4 poradnie specjalistyczne, w których udzielono łącznie 13,6 tys. porad psychologicznych i 6,8 tys. porad pedagogicznych. W końcu stycznia 2014 roku w Krakowie działało 13 poradni prowadzonych przez osoby fizyczne lub prawne. W tym miejscu warto nadmienić, że 5 z nich było dotowanych ze środków gminnych.¹⁷ Ponadto dzieciom i młodzieży przeżywającym kryzysy rozwojowe, cierpiącym na różnorodne zaburzenia psychiczne oferowana jest pomoc

---

¹⁴ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

¹⁵ *Raport o stanie miasta ...* op. cit.

¹⁶ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

¹⁷ Jw.

terapeutyczna, skierowana także do ich rodzin. W Krakowie oprócz poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek medycznych, funkcjonują także cztery ośrodki realizujące na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków usługi poradnictwa i terapii rodzin.

Osoby uzależnione i ich rodziny mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy terapeutycznej realizowanej w warunkach stacjonarnych, dziennych oraz ambulatoryjnych. W 2015 roku na terenie Krakowa Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia zakontraktował realizację świadczeń medycznych w: 12 poradniach leczenia uzależnień, 5 poradniach terapii uzależnień i współuzależnienia od alkoholu, 1 poradni terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży, 2 oddziałach dziennych terapii uzależnienia od alkoholu, 1 oddziale terapii uzależnienia od alkoholu – leczenie stacjonarne, 1 oddziale leczenia zespołów abstynencyjnych. Ponadto osoby uzależnione mogą korzystać z bezpłatnej pomocy terapeutycznej w zakresie leczenia uzależnień w poradniach zdrowia psychicznego dla dorosłych (32 poradnie w Krakowie), oddziałach dziennych psychiatrycznych ogólnych (11 oddziałów w Krakowie) oraz oddziałach psychiatrycznych dla dorosłych (10 oddziałów w Krakowie).

W 2015 roku na terenie Krakowa funkcjonowało 13 poradni, prowadzonych przez 10 podmiotów, które są finansowane przez Gminę Miejską Kraków (w tym poradnie terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży, poradnie leczenia uzależnień, świadczenia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, świadczenia terapii uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol). Zdecydowana większość placówek finansowanych przez Gminę Miejską Kraków posiada również umowy z Małopolskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia,¹⁸ z którego danych wynika, że w 2014 roku 4 973 mieszkańców Krakowa poddało się leczeniu ze względu na zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem środków psychoaktywnych, w tym 3 817 osób uzależnionych od alkoholu. Zdecydowana większość z tych osób korzystała z terapii w formie ambulatoryjnej – 2 734, leczenie na oddziałach stacjonarnych podjęło 898 osób, natomiast 185 pacjentów skorzystało z leczenia w trybie dziennym.¹⁹ Wątek przeciwdziałania uzależnieniom pozostaje bardzo istotny, zwłaszcza w konfrontacji z szacunkami, iż około 8% populacji mieszkańców Krakowa to osoby żyjące w rodzinach z problemem alkoholowym, a liczba osób doświadczających przemocy w tych rodzinach szacuje się na około 43 tys., tj. około 5% populacji mieszkańców Krakowa.²⁰ Obszar oddziaływań pomocowych w omawianym zakresie koordynuje Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, które w 2014 roku zrealizowało 12 programów szkoleniowych z zakresu profilaktyki uzależnień adresowanych do uczniów, nauczycieli, rodziców. Wzięło w nich udział 16 373 uczniów krakowskich szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.²¹ Dzieci i młodzież

---

¹⁸ *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016* :

http://www.bip.krakow.pl/?dok_id=167&sub_dok_id=167&sub=uchwala&query=id=21166&typ=u ; dostęp 14.03.2016 r

¹⁹ Jw.

²⁰ Dane PARPA [za:] *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

²¹ *Sprawozdanie statystyczno-opisowe z działalności Działu Profilaktyki i Terapii MCPU w Krakowie w 2014 r.*, Kraków 2014 : http://www.mcpu.krakow.pl/sites/default/files/sprawozdanie_statystyczno-opisowe_z_dpitw_2014_roku_sekcja_profilaktyki_-_05.02.2015.pdf ; dostęp 14.03.2016 r.

z rodzin z problemem alkoholowym mogą również uzyskać pomoc w placówkach wsparcia dziennego - w 2014 roku dofinansowanie w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii otrzymały 33 placówki wsparcia dziennego (12 placówek w 2013 r.), ze wsparcia w tych placówkach skorzystało łącznie 3,5 tys. dzieci i młodzieży (2,5 tys. w 2013 r.).²²

W 2011 roku w Krakowie zamieszkiwało 2,5 tys. dzieci z niepełnosprawnością w wieku 0-17 lat, wśród nich 1,9 tys. posiadało orzeczenie²³, natomiast 0,5 tys. to dzieci z niepełnosprawnością biologiczną²⁴. W roku 2014 Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał 760 orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci w wieku 0-16 lat (632 orzeczenia w roku 2011), a według danych Systemu Informacji Oświatowej²⁵ 704 niepełnosprawne dzieci objęto w Krakowie pomocą w formie Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka. Rodzinom, wymagającym profesjonalnego wsparcia ze względu na wychowywanie niepełnosprawnego dziecka, oferowana jest pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, które powinny być systematycznie rozwijane zgodnie z potrzebami tych wieloprotblemowych rodzin.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Krakowie w latach 2009-2014 wzrosła o 0,11%. Jednak na tle wybranych miast wojewódzkich, jedynie w Poznaniu stopa bezrobocia w ww. okresie była niższa. Wskaźnik dla Polski jest znacznie wyższy i kształtuje się na poziomie 11,5%.²⁶ Stopa bezrobocia w Krakowie jest najniższa w województwie i wynosiła w 2015 roku 4,5% (stan na 31.12.2015 r. – w 2014 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 5,2%), co stanowiło wynik o 11,5% lepszy niż w powiecie o najwyższej stopie bezrobocia (dąbrowskim).²⁷ Brak pracy jest szczególnie dotkliwy dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę. Wówczas bezrobocie roztacza swoje konsekwencje na cały system rodzinny, mogąc prowadzić do jego destabilizacji, a nawet do przewlekłego kryzysu. Na szczególną uwagę zasługuje sytuacja kobiet powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka, jak również osób bezrobotnych, które samotnie wychowują co najmniej jedno dziecko. W ewidencji Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, w końcu grudnia 2014 roku wśród 22 tys. osób bezrobotnych (24,7 tys. osób w końcu 2013 r.) było 1,3 tys. kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka (1,4 tys. w 2013 r.) i 1,8 tys. osób, które samotnie wychowywały co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia (1,9 tys. w 2013 r.). Wprawdzie w Krakowie występuje najniższy odsetek kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka w odniesieniu do ogólnej liczby osób bezrobotnych w Małopolsce (do 5,5% w końcu 2012 roku), to jednak przykłady innych krajów Europy dowodzą, że możliwe jest współistnienie wyższej aktywności zawodowej kobiet oraz wyższej dzietności.²⁸ W celu wsparcia rodziców powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka do grudnia 2014 roku realizowany był program „Zaraz wracam – program wspierający powrót do pracy po przerwie

---

²² *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

²³ Dzieci w wieku 0-15 lat posiadające orzeczenie o niepełnosprawności; dzieci w wieku 16-17 lat posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

²⁴ Dzieci, których rodzice zadeklarowali, iż posiadają one ograniczenia w zwykłym funkcjonowaniu; dane na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011.

²⁵ Stan na dzień 30 września 2014 r.

²⁶ *Strategia Rozwiązywania Problemów ...*, op. cit.

²⁷ <http://wup-krakow.pl/malopolski-rynek-pracy/regionalna-mapa-bezrobocia> ; dostęp 15.01.2016 r.

²⁸ *Kondycja małopolskiej rodziny...* op. cit.

związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Był on odpowiedzią na trudną sytuację rodziców, którzy nie mogąc zapewnić alternatywnej formy opieki nad dzieckiem nie byli w stanie pracować. W celu ułatwienia reintegracji zawodowej mieszkańcy Krakowa mogą skorzystać z oferty Centrum Integracji Społecznej oraz Klubów Integracji Społecznej. Dobór odpowiednich form pomocy uwarunkowany jest zgłoszonymi oczekiwaniami i rozpoznaniem kwalifikacjami osób zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w omawianym zakresie.

2.3 Wybrane przedsięwzięcia realizowane na rzecz rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży w latach 2013-2015 – refleksja badawcza

Założenia krakowskiej polityki rodzinnej zostały pierwotnie ujęte w Programie Wspierania Rodziny na lata 2013-2015. Doświadczenia z jego realizacji, a przede wszystkim prezentowane poniżej wyniki ewaluacji, pozwalają scharakteryzować usługi udostępniane rodzinom z dziećmi, dzieciom i młodzieży. Natomiast refleksja nad ich efektywnością jest istotna w kontekście planowania dalszych założeń krakowskiej polityki rodzinnej.

- Działania o charakterze promocyjnym związane ze wzmacnianiem pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem

Tabela przedstawia formy oraz wskaźniki ilościowe zrealizowanych działań w latach 2013-2015.

Rok	Udział w kampanii „Kraków stawia na rodzinę”	Realizacja programu Krakowska Karta Rodzinna 3+/4+	Karta Dużej Rodziny (wnioski przyjmowano od 16 czerwca 2014 r.)	Miejskie programy sportowo – rekreacyjne
2013	Liczba podmiotów zaangażowanych w przedsięwzięcia skierowane do wszystkich rodzin krakowskich – 63 Liczba rodzin/dzieci około 720	200 miejsc świadczących usługi dla KKR4+ 130 partnerów 889 rodzin objętych Programem KKR4+	-----	53 758 osobowejść; Krakowska akademie siatkówki, „Animator- moje boisko orlik”; Mój trener; Boiska wielofunkcyjne; „Kraków biega, Kraków spaceruje”; „Umiem pływać”; „Jeżdżę z głową”;
2014	Liczba podmiotów zaangażowanych w przedsięwzięcia skierowane do wszystkich rodzin krakowskich – około 66 Liczba rodzin/ dzieci korzystających z przedsięwzięć skierowanych do wszystkich rodzin krakowskich – około 8 000	200 miejsc, w których realizowany jest Program 130 partnerów 889 rodzin objętych Programem KKR4+ 170 miejsc, w których realizowany jest Program 3+ 79 Partnerów Programu Krakowska Karta Rodzinna 3+ 3756 rodzin, które przystąpiły do Programu, (tj. 18 500 wydanych kart)	2987 przyjętych wniosków 2081 rodzin, którym wydano karty, (tj. 10 536 wydanych kart)	43 602 (liczba osobowejść) „Zima w mieście na sportowo” „Mój trener” „Kraków biega, Kraków spaceruje”
2015	Liczba podmiotów zaangażowanych w przedsięwzięcia skierowane do wszystkich rodzin krakowskich – około 74 Liczba rodzin/dzieci korzystających z przedsięwzięć skierowanych do wszystkich rodzin krakowskich – około 9 000	Okolo 300 miejsc świadczących usługi dla KKR3+ 140 partnerów 5 123 rodzin objętych Programem KKR3+	14 722 wydane karty	52 558 (osobowejść), a w tym: „Jeżdżę z głową” – projekt nauki jazdy na nartach- 720 (osobowejść) Wakacyjne zajęcia sportowo-rekreacyjne w ramach miejskich programów sportowych - 51 838 (osobowejść)

Rodzinom z dziećmi zamieszkującym w Krakowie dedykowane były działania o charakterze promocyjnym, mające za zadanie kreowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem. We wszystkich planowanych do realizacji przedsięwzięciach mających na celu wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem odnotowano wzrost wskaźników ilościowych, jakie miały zostać osiągnięte w założeniach przewidywanych efektów. W przypadku realizacji programu Krakowska Karta Rodzinna widoczne jest duże zapotrzebowanie krakowskich rodzin na taką formę wsparcia oraz zaangażowanie ze strony przedsiębiorców, usługodawców, którzy zdecydowali się wspierać w ten sposób rodziny, a zarazem promować wizerunek Krakowa jako miejsca przyjaznego dla rodzin z dziećmi. Jednocześnie należy uwzględnić fakt, że rodziny z trojgiem i więcej dzieci stanowią jedynie około 7% krakowskich rodzin z dziećmi.

- Działania mające na celu tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb członków rodzin z dziećmi i ograniczenie ubóstwa.

Tabela przedstawia formy oraz wskaźniki ilościowe zrealizowanych działań w latach 2013-2015.

Rok	Stypendia szkolne	Zasiłki szkolne	Pomoc na zakup podręczników	Pomoc w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”: posiłki zasiłki celowe na zakup żywności	Świadczenia z pomocy społecznej: zasiłek okresowy; zasiłki celowe, celowe zasiłki specjalne	Świadczenia rodzinne wraz z dodatkami	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka
2013	3338 uczniów	76 uczniów	4288 uczniów	3743 rodziny z dziećmi, którym zrealizowano świadczenia w ramach programu	3325 rodzin z dziećmi, którym zrealizowano świadczenia	28 861 świadczeniobiorców	3 639 świadczeniobiorców	4 474 świadczeniobiorców
2014	2 892 uczniów	98 uczniów	4 231 uczniów	3128 rodzin z dziećmi skorzystało z pomocy w formie posiłków 3 131 rodzin z dziećmi objętych wsparciem w formie zasiłków celowych na zakup żywności	zasiłki okresowe: 2 464 rodziny z dziećmi zasiłki celowe i celowe specjalne: 2 503 rodziny z dziećmi	36 395 świadczeniobiorców	4 630 świadczeniobiorców	2 138 świadczeniobiorców
2015	2 853 uczniów	65 uczniów	2 322 uczniów otrzymało pomoc w ramach „Wyprawki szkolnej” 1 910 uczniów otrzymało wsparcie w ramach lokalnego programu osłonowego „Pierwszy Dzwonek”	2 893 rodziny z dziećmi skorzystały z pomocy w formie posiłków 3 016 rodzin z dziećmi objętych wsparciem w formie zasiłków celowych na zakup żywności	zasiłki okresowe: 2 364 rodziny z dziećmi zasiłki celowe i celowe specjalne: 2 479 rodzin z dziećmi	34 921 świadczeniobiorców	4 336 świadczeniobiorców	2 375 świadczeniobiorców

Dla oceny skuteczności form pomocy społecznej mających na celu poprawę sytuacji materialnej rodzin z dziećmi przeprowadzono badanie jakościowe. Wzięło w nim udział 90 osób – reprezentantów rodzin z dziećmi korzystających z pomocy materialnej MOPS, zgodnie z założeniem, że jest to grupa odbiorców najbardziej charakterystyczna dla obszaru wsparcia rodzin wymagających pomocy finansowej. Respondenci uznali, iż najczęściej zaspokajaną w ich rodzinach potrzebą podstawową jest wyżywienie. Jako drugą w kolejności wskazano higienę osobistą, a następnie uregulowane rachunki za zużycie energii elektrycznej i gazu, ochronę zdrowia rozumianą np. jako zakup leków. Co istotne, żaden z respondentów nie wskazał na całkowity brak zaspokojenia którejkolwiek z podstawowych potrzeb. Za najmniej zaspokojone potrzeby w swoich rodzinach respondenci uznali sport (tj. możliwość korzystania z obiektów sportowych, zajęć sportowych) i wypoczynek dla dzieci (rozumiany jako przynajmniej kilkudniowy wyjazd). Wyżywienie zostało uznane także za tą z potrzeb, do której zaspokojenia rodziny dążą w pierwszej kolejności. Wyniki ankiety wskazały również na istotną rolę świadczeń pomocy społecznej w obszarze zaspokajania podstawowych potrzeb krakowskich rodzin z dziećmi, których wpływ jest zauważalny przez beneficjentów.

- Działania o charakterze kompensacyjnym, korekcyjno-naprawczym adresowane do rodzin z dziećmi

Tabela przedstawia formy oraz wskaźniki ilościowe zrealizowanych działań w latach 2013-2015.

Rok	Poradnictwo psychologiczne	Poradnictwo prawne	Poradnictwo rodzinne i terapia	Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	Specjalistyczna praca socjalna realizowana w ramach pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo - wychowawczymi	Asystent rodziny	Rodziny wspierające
2013	3 374 porady	3009 osób, którym udzielono 8414 porad	1 134 rodziny	40 rodzin	290 rodzin	118 rodzin	0 rodzin
2014	3 377 porad	2705 rodzin, w tym 680 rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	1 061 rodzin	47 rodzin	240 rodzin (w okresie do 1.01. – 15.09.2014)	169 rodzin	0 rodzin
2015	3 458 porady	579 rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	1 136 rodzin	59 rodzin	Program pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo - wychowawczymi realizowany był do września 2014 roku	325 rodzin	0 rodzin

Z uwagi na jakościowy charakter przewidywanych efektów tej kategorii działań, w ramach ewaluacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015, przeprowadzono badania umożliwiające poznanie opinii zarówno odbiorców usług, jak i obserwacji poczynionych przez specjalistów.

W procesie badawczym, mającym na celu stwierdzenie czy rodzina nabyła lub rozwinęła umiejętności przewycięzania kryzysów i radzenia sobie z przeżywanymi trudnościami oraz czy przyczynił się do tego jej udział w terapii, uwzględniono zarówno perspektywę rodzin, jak i pracownika socjalnego, skoncentrowaną na kwestii zauważania ewentualnych zmian w funkcjonowaniu systemu rodzinnego. Większość ankietowanych uznało, że obecnie potrafi poradzić sobie z trudnościami życiowymi, a ponad 56% osób biorących udział w badaniu w mniejszym stopniu odczuwa lęk przez pojawieniem się kłopotów, co świadczy o tym, że są lepiej przygotowani do przewycięzania nieuchronnych w życiu rodziny kryzysów związanych z jej rozwojem. 97% respondentów wie, gdzie szukać pomocy w takich sytuacjach. Z drugiej części badania, w której wzięło udział 69 pracowników socjalnych wynika, że aż 79,71% z nich zaobserwowało wzrost poziomu wiedzy rodzin na temat przewycięzania trudności i kryzysów. Nieco mniejszy odsetek (69,57%) ankietowanych potwierdziło wzrost umiejętności w omawianym obszarze. Reasumując, wyniki badania potwierdzają skuteczność zastosowanego rozwiązania - uzyskanie profesjonalnego wsparcia w postaci poradnictwa rodzinnego i terapii wpływa na poprawę funkcjonowania systemu rodzinnego i powoduje wzrost zdolność rodzin i jej członków do przewycięzania kryzysów, trudności.

W ramach ewaluacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015 przeprowadzono badania jakościowe z zastosowaniem kwestionariusza obserwacji zmian adresowanego do profesjonalistów, którzy podejmowali działania wspierające na rzecz rodzin z dziećmi. Przyjęcie takiego rozwiązania miało na celu ustalenie czy w rodzinach z dziećmi, które w latach 2013 -2015 korzystały z usługi asystenta rodziny albo specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym i/lub wzięły udział w warsztatach kompetencji rodzicielskich, nastąpiła poprawa w zakresie m.in. stosowanych metod wychowawczych, dbania o zdrowie i edukację dzieci, prowadzenia gospodarstwa domowego, dbania o higienę osobistą. 47,62% ankietowanych zaobserwowało poprawę w obszarze zapewniania dziecku leczenia specjalistycznego i rehabilitacji. 64,29% badanych zaobserwowało poprawę w zakresie posiadania przez rodziców podstawowych informacji na temat etapów rozwojowych dziecka, a aż 63,10% stwierdziło, że rodzice bardziej właściwie reagują na sprzeciw i złość ze strony dziecka. W znaczący sposób obserwowalny jest również rozwój umiejętności właściwego wykorzystywania przez rodziców pochwał i nagród w wychowaniu dziecka. Zostało to dostrzeżone przez 67,86% profesjonalistów biorących udział w badaniu. Podsumowując, formy pomocy w postaci usługi asystenta rodziny, warsztatów kompetencji rodzicielskich, specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym w wymierny sposób przyczyniają się do nabycia i rozwoju podstawowych kompetencji rodzicielskich.

Na wysoką ocenę skuteczności wsparcia asystenta rodziny w przewycięzaniu przez rodziny trudności wskazują również corocznie prowadzone badania jakościowe. Analiza ich

wyników odnoszących się do 2015 roku i uzyskanych na reprezentatywnej próbie badawczej (163 ankiety), wskazuje, że w opinii przeszło 90% badanych osób, otrzymane od asystenta rodziny wsparcie przyczyniło się do zmiany sytuacji w rodzinie. Istotnym wnioskiem jest zaobserwowanie przez respondentów pozytywnych zmian w zachowaniu dzieci. Zdecydowana większość ankietowanych nie chciałaby niczego zmieniać w sposobie realizowania usługi asystenta rodziny. Należy podkreślić, że w trakcie realizacji Programu nastąpił znaczny wzrost liczby rodzin, które skorzystały z tej formy wsparcia. Jest to szczególnie istotne w kontekście liczby krakowskich rodzin objętych nadzorem kuratora.²⁹ Konieczność ingerencji sądu w obszar funkcjonowania systemu rodzinnego stanowi jeden z wyznaczników występowania trudności w prawidłowym realizowaniu ról opiekuńczo-wychowawczych i jest istotną przesłanką uzasadniającą wdrożenie wsparcia w formie asystentury rodzinnej.

Zgodnie z założeniami Programu wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi. Uzyskany wskaźnik ilościowy jest wyższy niż przewidywany, ale osiągnięty efekt, biorąc pod uwagę skalę występowania niepełnosprawności wśród krakowskich dzieci, nadal nie jest zadawalający.

Jedynym planowanym przedsięwzięciem, którego nie udało się zrealizować nawet w minimalnym wymiarze jest ustanowienie rodzin wspierających. W toku ewaluacji ustalono, że we współpracy z rodzinami z dziećmi podjęte zostały systematyczne działania w środowisku zmierzające do pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej. W efekcie dotychczasowych starań MOPS w Krakowie jest przygotowany zarówno do zapewnienia rodzinie wspierającej odpowiednich szkoleń, jak i niezwłocznej weryfikacji zgłoszonej kandydatury, niezbędnej do zawarcia stosownej umowy.

- Działania korekcyjno - naprawcze adresowane do dzieci i młodzieży

Tabela przedstawia formy oraz wskaźniki ilościowe zrealizowanych działań w latach 2013-2015.

---

²⁹ W 2014 roku w krakowskich Sądach Rejonowych wykonano 3,5 tys. nadzorów kuratorskich w sprawach rodzinnych i nieletnich (stan na 30.09.2014 roku). Wśród nich sprawy opiekuńcze dotyczące zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych stanowiły około 70%. Odwołując się do liczby rodzin z dziećmi w wieku do 18 roku życia²⁹, można szacować, że około 3,3% krakowskich rodzin ma problemy w pełnieniu funkcji rodzicielskiej. W latach 2011-2012 stopniowemu zmniejszeniu ulegała liczba wykonywanych nadzorów kuratorskich - z 4 tys. do 3,8 tys. - na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2011 oraz danych Sądów Rejonowych w Krakowie

Rok	Placówki wsparcia dziennego	Specjalistyczna praca socjalna na ulicy – „Odkryj potencjał osiedla”	Specjalistyczna praca socjalna w formule streetworkingu
2013	33 placówki, 4042 dzieci objętych wsparciem, (w tym: - 21 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej - 12 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej)	227 osób	-----
2014	33 placówki, 3526 dzieci objętych wsparciem, (w tym: - 28 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej - 5 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej)	315 osób	1 054,5 godzin w tym: 468 godzin pracy socjalnej, 586,5 godzin pracy na terenie placówek
2015	35 placówek (w tym: 29 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie opiekuńczej, 5 placówek wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej, 1 placówka prowadzona w formie podwórkowej); 2 022 miejsca, 3 522 dzieci objętych wsparciem	358 osób	1 484 godzin (920 godzin wsparcia w formule streetworkingu, 564 godzin wsparcia realizowanego w lokalu pomocniczym – Centrum Izaaka 5)

Działania korekcyjno-naprawcze adresowane do dzieci i młodzieży skupiały się przede wszystkim na wzmocnieniu rozwoju poznawczego, społecznego oraz zdobyciu umiejętności ułatwiających prawidłową adaptację społeczną. Ich istotnym rezultatem są pozytywne zmiany funkcjonowania dzieci, które uczęszczały do placówek wsparcia dziennego, m.in. w 2015 roku stwierdzono poprawę sytuacji szkolnej u 1203 dzieci. Oprócz rozwoju oferty funkcjonowania placówek wsparcia dziennego planowane działania zakładały realizację pracy socjalnej w formule streetworking. Jest to sprawdzone w Krakowie rozwiązanie w zakresie reagowania na potrzeby i zagrożenia wynikające ze specyfiki życia, dorastania w dużej aglomeracji miejskiej. Osiągnięte wskaźniki wskazują na systematyczny wzrost liczby osób objętych specjalistyczną pracą socjalną – streetwork, a istotnym zasobem oferty Krakowa w omawianym obszarze jest uruchomienie w sierpniu 2015 roku placówki wsparcia dziennego w formie podwórkowej. W ten sposób, przy wykorzystaniu metody streetworkingu, zwiększona została dostępność usług pedagogów ulicy adresowanych do dzieci.

Uzyskane wyniki badań ilościowych i jakościowych odzwierciedlają próbę systemowego podejścia do zagadnienia wspierania rodziny poprzez angażowanie w jego realizację przedstawicieli różnych jednostek miejskich oraz uwzględnienie, obok działań kompensacyjnych i korekcyjnych, przedsięwzięć adresowanych do ogółu krakowskich rodzin. Z perspektywy refleksji badawczej widoczna jest jednakże koncentracja na ofercie adresowanej do wybranych kategorii rodzin (np. wielodzietnych, przeżywających trudności w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej) oraz dzieci i młodzieży pozbawionych właściwej opieki. Działania dotychczas kierowane do ogółu krakowskich rodzin z dziećmi mają charakter bardziej promujący treści prorodzinne niż akcentujący komponent wsparcia, co może utrudniać potencjalnym odbiorcom identyfikowanie ich jako odpowiedzi na potrzeby. Nie wypracowano również sposobu upowszechniania kompleksowej informacji o ofercie wsparcia, a także obszarów dialogu społecznego, które umożliwiłyby diagnozowanie sytuacji i oczekiwań rodzin.

2.4 Identyfikowane potrzeby krakowskich rodzin z dziećmi

W wyniku prac zespołu roboczego ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015-2020 wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie wspierania krakowskich rodzin z dziećmi:

1. Trudności w prawidłowym realizowaniu przez rodzinę funkcji opiekuńczej i wychowawczej wynikające z niskich kompetencji rodzicielskich lub trudności związanych z zaburzeniami w zachowaniu lub niedostosowaniem społecznym dzieci i młodzieży.
2. Zagrożenie demoralizacją dzieci i młodzieży związane między innymi z takimi czynnikami ryzyka jak uzależnienia, przerwanie nauki i bezrobocie osób młodych.
3. Trudności rodzin w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych wynikające z niskich dochodów, związane między innymi z wychowywaniem dzieci w rodzinach niepełnych, pozostawianiem bez pracy lub obecnością osoby niepełnosprawnej w rodzinie.

Wymienione powyżej problemy nie zawsze wynikają jedynie z dezorganizacji struktury rodziny, niewydolności systemu rodzinnego. Istotnym czynnikiem występowania i pogłębiania się dysfunkcji jest brak lub niewystarczające wsparcie ze strony otoczenia społecznego i utrudnienia w dostępie do informacji o ofercie pomocowej. Zwraca na to uwagę raport z badań jakościowych przeprowadzonych na zlecenie Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa w 2015 roku³⁰. Jego głównym przedmiotem była kondycja i potrzeby rodziny krakowskiej, w której wychowują się dzieci, także dzieci niepełnosprawne.

Z raportu wynika, że najbardziej uniwersalnymi potrzebami ujawnionymi w badaniu, są:

- potrzeba godnego życia ze swoją rodziną w Krakowie, tzn. w warunkach elementarnej sprawiedliwości społecznej i na zadawalającym poziomie materialnym,
- potrzeba informacji o dostępnych w Krakowie działaniach adresowanych do rodzin z dziećmi.

Raport wykazał, że rodziny słabo znają ofertę miasta na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży. Uważają, iż niektóre z działań podejmowanych przez miasto mają charakter nominalny, bowiem są dla nich praktycznie niedostępne. Jak to określono w raporcie z badań „zwykle” rodziny nie spodziewają się ze strony miasta żadnego wsparcia. Natomiast rodzice dzieci niepełnosprawnych mają sprecyzowane oczekiwania wobec miasta i z większą krytyką podchodzą do dotychczasowej oferty. Listę problemów, których rozwiązania oczekują krakowskie rodziny z dziećmi, otwierają: zbyt mała liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach, zanieczyszczenie powietrza, niewystarczająca przestrzeń terenów zielonych, deficyt w zakresie wiedzy prawnej dotyczącej możliwości radzenia sobie z codziennymi problemami i otrzymania wsparcia w tym obszarze, niewielka dostępność zajęć pozaszkolnych dla dzieci. Ponadto krakowskie rodziny postulują zmiany związane z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych, zbyt niskim, ich zdaniem, wynagrodzeniem za pracę, podejmowaniem działań ukierunkowanych na uzyskanie pomocy dla rodziny. Z kolei rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi wskazują przede wszystkim na takie trudności jak nadmierne obciążenie psychiczne i fizyczne wynikające z opieki nad dzieckiem, trudności materialne oraz bariery w ubieganiu się o pomoc ze strony miasta. Ich zdaniem, zarówno oferta zajęć rekreacyjnych dla dzieci, jak i pomoc ze strony wolontariuszy, są niewystarczające. Wskazują na konieczność zmian w systemie wsparcia i postulują między innymi zapewnienie usługi umożliwiającej czasowe przejęcie opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem, lepszy dostęp do informacji o aktualnej ofercie pomocowej, zmianach legislacyjnych dotyczących uprawnień dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin, większe otwarcie i dostosowanie przestrzeni publicznej. Analiza wsparcia oferowanego rodzinom z dzieckiem niepełnosprawnym wskazuje na konieczność poszukiwania nowych rozwiązań, jak i dążenie do większej promocji i łatwiejszej dostępności aktualnie oferowanych specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

---

³⁰ *Krakowska rodzina, także z dziećmi niepełnosprawnymi, wobec oferty usług publicznych oraz polityki społecznej UMK*, Kraków, grudzień 2015.

Zdaniem krakowskich rodzin materialny rozwój miasta nie jest adekwatny do rozwoju usług społecznych, a udostępnianie przestrzeni miejskiej nie koresponduje z potrzebami rodzin z dziećmi. W ich ocenie oferta miasta na rzecz rodzin z dziećmi koncentruje się na „rodzinach problemowych” - np. darmowe zajęcia dla dzieci kierowane są do rodzin o niskim standardzie życia. Może to przyczynić się do takich negatywnych zjawisk jak narastanie różnic, podziałów.

Podsumowując, potrzeby zidentyfikowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa i raporcie z badań nad kondycją krakowskich rodzin, znajdują swoje odzwierciedlenie zarówno w rysie społeczno-demograficznym populacji miasta, jak i w charakterystyce korelacji obszaru wspierania rodziny z innymi dziedzinami oraz w refleksji badawczej wokół przedsięwzięć podejmowanych w Krakowie na rzecz rodzin z dziećmi w latach 2013-2015.

2.5 Wnioski i rekomendacje

Krakowskim rodzinom oferowany jest szereg sprawdzonych i skutecznych rozwiązań, stanowiących stały element polityki prorodzinnej. Stanowią one odpowiedź na identyfikowane potrzeby w zakresie korekcyjno-naprawczym. Natomiast niewystarczająca jest oferta w zakresie tworzenia środowiska przyjaznego rodzinie z dziećmi, którego zadaniem jest pełnienie jednocześnie funkcji wspierającej, integracyjnej i profilaktycznej. Ponadto dotychczasowa oferta jest słabo rozpoznawalna przez krakowskie rodziny i postrzegana jako ukierunkowana głównie na rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, różnego rodzaju problemy, np. materialne. Wyjątek stanowią rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, które uważają, że pomimo doświadczenia specyficznych dla nich trudności i precyzowania oczekiwań względem pomocy, nie mają zapewnionego właściwego wsparcia.³¹

Wyraźna jest potrzeba poszerzenia skali promocji oferty i rozwoju ukierunkowanego na stworzenie dostępnej dla wszystkich rodzin z dziećmi bazy informacji o działaniach, jakie są podejmowane na rzecz jej wspierania na terenie Krakowa.

W związku z tym rekomendowane jest stworzenie otwartej, elastycznej formuły Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2018, która pozwalałaby na:

- utrzymywanie stałego kontaktu z krakowskimi rodzinami z dziećmi pozwalającego na **systematyczną diagnozę ich potrzeb i poznanie oceny**, opinii na temat oferty wsparcia,
- **wykorzystanie dotychczas skutecznych rozwiązań i poszukiwanie nowych koncepcji** wsparcia adekwatnych do specyficznych potrzeb rodzin z dziećmi (np. rodzin sprawujących opiekę nad dzieckiem niepełnosprawnym),
- **połączeniu aktywności różnych instytucji, podmiotów** zaangażowanych w działania na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży,

---

³¹ *Krakowska rodzina, także z dziećmi...* op. cit.

- gromadzenie **aktualnej, kompleksowej informacji na temat oferty miasta** na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży i udostępnianie jej treści w sposób atrakcyjny, przystępny,
- rozbudowanie oferty **działań integrujących wszystkie krakowskie rodziny z dziećmi** poprzez otwarcie przestrzeni publicznej, stałe dostosowywanie jej do potrzeb osób niepełnosprawnych, podnoszenie i rozwijanie kompetencji wychowawczych, promocję idei samopomocy i tworzenie warunków jej sprzyjających (np. Kluby Rodziców),
- tworzenie warunków sprzyjających **łączeniu życia zawodowego i rodzinnego, rozwojowi kompetencji społecznych i zawodowych** młodzieży, wprowadzenie wątku godzenia roli zawodowej z rodzicielską w lokalny dyskurs społeczny, zarówno wśród rodziców, jak i pracodawców (jedną z propozycji rozwiązań jest innowacyjne wykorzystanie coachingu do wspierania równowagi w płaszczyźnie praca – rodzina),³²
- **dowartościowanie dzieciności** poprzez kreowanie i wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodzin z dziećmi, niezależnie od ilości dzieci w rodzinie i **wychodzenie naprzeciw potrzebom rodzin oczekujących na narodzenie dziecka**,
- akcentowanie **roli działań profilaktycznych** w procesie wzmocnienia rodziny w jej codziennym funkcjonowaniu.

Efektywności przyjętej formuły Programu może sprzyjać **powołanie Zespołu Koordynującego Współpracę na rzecz rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży**, którego zadaniem byłoby przede wszystkim monitorowanie koszyka usług udostępnianych odbiorcom oraz skuteczności udzielanego im wsparcia.

---

³²Problem godzenia życia zawodowego i rodzinnego w opinii rodziców, pracodawców, specjalistów rynku pracy, http://www.plineu.org/wp-content/uploads/2014/04/raport_ii_etap_plineu.pdf , dostęp 22.02.2016 r.

3 Adresaci Programu

Program adresowany jest do wszystkich krakowskich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieżą. Ważna jest każda rodzina, bez względu na jej status materialny, „stan zdrowia” systemu rodzinnego czy liczbę dzieci. Program uwzględnia różnorodne oczekiwania, potrzeby, mając za nadrzędny cel zaoferowanie wsparcia ³³ każdej rodzinie, dzieciom i młodzieży. Zatem polityka rodzinna Gminy Miejskiej Kraków ujęta w Programie ma docierać do wszystkich typów krakowskich rodzin, obejmując jak najszersze grono mieszkańców Krakowa. W związku z tak definiowanym adresatem działań skonstruowano cele, które powinny równomiernie rozkładać akcenty swoich działań wobec krakowskich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieżą, nie uwypuklając, ale jednocześnie nie pomijając potrzeb różnych typów rodzin. Zatem w ofercie Programu znajdują dla siebie propozycje zarówno rodziny, które nie mają problemów z realizowaniem swoich funkcji, jak i te, które borykają się z różnorodnymi trudnościami. Analogicznie - dzieci i młodzież odnajdą w ofercie treści dostosowane do ich sytuacji życiowej. W tym kontekście istotnym jest, że Program tworzy płaszczyznę do optymalnej integracji społecznej wszystkich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieżą poprzez korzystanie z oferty Gminy Miejskiej Kraków. Wartością dodaną przyjęcia takiego rozwiązania jest korespondowanie Programu z nowoczesnymi trendami europejskiej polityki prorodzinnej.

---

³³ Znaczenie "wspierania" zostało na potrzeby niniejszego Programu zdefiniowane w rozdziale „Założenia Programu”

4 Cele Programu i planowane do realizacji przedsięwzięcia

1. Kształtowanie warunków sprzyjających poprawie jakości życia i rozwojowi krakowskich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży

1.1. Stworzenie zintegrowanego systemu koordynacji wsparcia na rzecz rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	
Powołanie Zespołu Koordynującego ds. współpracy na rzecz rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba partnerów społecznych, liczba spotkań zespołu	Liczba partnerów społecznych, liczba spotkań zespołu	Liczba partnerów społecznych, liczba spotkań zespołu	Siły własne
Opracowanie modelu koordynacji współpracy na rzecz rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba powołanych zespołów roboczych, liczba spotkań, liczba podjętych inicjatyw	Liczba powołanych zespołów roboczych, liczba spotkań, liczba podjętych inicjatyw	Liczba powołanych zespołów roboczych, liczba spotkań, liczba podjętych inicjatyw	Siły własne

1.2. Organizowanie warunków umożliwiających współuczestnictwo krakowskich rodzin z dziećmi, dziećmi i młodzieży w tworzeniu oferty wsparcia adekwatnej do ich potrzeb

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	
Diagnozowanie potrzeb krakowskich rodzin, z dziećmi, dziećmi i młodzieży	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział	Liczba partnerów społecznych, w tym	Liczba partnerów społecznych, w tym	Liczba partnerów społecznych, w tym	Siły własne

oraz tworzenie płaszczyzny dialogu społecznego	Spraw Społecznych UMK, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	w rodzin z dziećmi, liczba miejsc udostępnionych dla rodzin z dziećmi i spotkań umożliwiających ich współudział w tworzeniu oferty miasta, liczba przeprowadzonych badań, liczba badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia placówek, streetworkerów, pedagogów ulicy	w rodzin z dziećmi, liczba miejsc udostępnionych dla rodzin z dziećmi i spotkań umożliwiających ich współudział w tworzeniu oferty miasta, liczba przeprowadzonych badań, liczba badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia placówek, streetworkerów, pedagogów ulicy	w rodzin z dziećmi, liczba miejsc udostępnionych dla rodzin z dziećmi i spotkań umożliwiających ich współudział w tworzeniu oferty miasta, liczba przeprowadzonych badań, liczba badań przeprowadzonych wśród dzieci i młodzieży korzystających ze wsparcia placówek, streetworkerów, pedagogów ulicy	
--	--	---	---	---	--

1.3. Zwiększenie dostępu do informacji na temat oferty miasta adresowanej do rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie portalu/zakładki informacyjnej o usługach dedykowanych rodzinie - kkr.krakow.pl	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba odsłon strony	Liczba odsłon strony	Liczba odsłon strony	Siły własne
Propagowanie informacji i materiałów promocyjnych dotyczących Programu Wspierania Rodziny za pośrednictwem m.in.	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK, Miejski Ośrodek	Liczba rozpowszechnionych materiałów, liczba odwiedzin strony	Liczba rozpowszechnionych materiałów, liczba odwiedzin strony	Liczba rozpowszechnionych materiałów, liczba odwiedzin strony	Siły własne

strony internetowej	Pomocy Społecznej, Grodzki Urząd Pracy, organizacje pozarządowe	internetowej	internetowej	internetowej	
Opracowanie informatora dla rodzin z dziećmi i jego dystrybucja za pośrednictwem zróżnicowanych kanałów	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Liczba rozpowszechnionych egzemplarzy informatora	Liczba rozpowszechnionych egzemplarzy informatora	Liczba rozpowszechnionych egzemplarzy informatora	Siły własne

1.4. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, w tym poprzez prowadzenie zajęć umożliwiających rozwój ich zainteresowań, uzdolnień.

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Realizacja projektu „Mecenas Dziecięcych Talentów”	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	28 000 zł
Prowadzenie zajęć szkoleniowych w ramach realizacji projektu „Krakowska Akademia Samorządności (KAS)”	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba uczniów uczestniczących w działaniach „KAS” do liczby uczniów, którzy uczestniczyli w analogicznych zajęciach „KAS” w roku	Liczba uczniów uczestniczących w działaniach „KAS” do liczby uczniów, którzy uczestniczyli w analogicznych zajęciach „KAS” w roku	Liczba uczniów uczestniczących w działaniach „KAS” do liczby uczniów, którzy uczestniczyli w analogicznych zajęciach „KAS” w roku	165 000 zł

		poprzednim	poprzednim	poprzednim	
Organizacja „Juliady” – imprezy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci spędzających wakacje w mieście	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba młodzieży uczestniczącej czynnie w imprezach sportowo-rekreacyjnych w roku bieżącym w stosunku do analogicznej liczby młodzieży w roku poprzednim	Liczba młodzieży uczestniczącej czynnie w imprezach sportowo-rekreacyjnych w roku bieżącym w stosunku do analogicznej liczby młodzieży w roku poprzednim	Liczba młodzieży uczestniczącej czynnie w imprezach sportowo-rekreacyjnych w roku bieżącym w stosunku do analogicznej liczby młodzieży w roku poprzednim	375 000 zł
Tworzenie z udziałem młodzieży i wydawanie czasopisma dla gimnazjalistów	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba egzemplarzy, które otrzymały szkoły w danym roku w stosunku do liczby egzemplarzy dostarczonych do szkół w roku poprzednim	Liczba egzemplarzy, które otrzymały szkoły w danym roku w stosunku do liczby egzemplarzy dostarczonych do szkół w roku poprzednim	Liczba egzemplarzy, które otrzymały szkoły w danym roku w stosunku do liczby egzemplarzy dostarczonych do szkół w roku poprzednim	139 000 zł
Organizacja warsztatów dla dzieci w wieku 6-12 lat i dla rodzin z dziećmi - w ramach oferty edukacyjnej Muzeum	Muzeum Historii Fotografii	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Siły własne
Organizacja warsztatów dla młodzieży gimnazjalnej - w ramach oferty edukacyjnej Muzeum	Muzeum Historii Fotografii	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Siły własne
Prowadzenie lekcji muzealnych i wykładów otwartych dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej	Muzeum Historii Fotografii	Liczba lekcji, wykładów	Liczba lekcji, wykładów	Liczba lekcji, wykładów	Siły własne
Organizacja zajęć rozwijających różnorodne zainteresowania	Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach	Siły własne
Cykl koncertów edukacyjnych „Sinfonietka” i mini koncertów w przestrzeniach publicznych „Daj się zaskoczyć”	Orkiestra Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa „Sinfonietta Cracovia”	Liczba koncertów	Liczba koncertów	Liczba koncertów	360 000 zł

Cykl MATINEE -Koncerty dla juniorów i seniorów; przedpołudniowe koncerty z wprowadzeniem oraz spotkania z artystami pracującymi w Capelli Cracoviensis	Capella Cracoviensis	Liczba koncertów, liczba słuchaczy	Liczba koncertów, liczba słuchaczy	Liczba koncertów, liczba słuchaczy	180 000 zł
Udział w „Akcji Letniej czerwiec-sierpień”	Teatr Łąźnia Nowa	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	1 800 000 zł
Realizacja projektu „Kraków w Zieleni”, w tym udostępnienie multimedialnego przewodnika po krakowskich parkach wraz z informacjami nt. ścieżek edukacyjnych i aktualnych wydarzeń, atrakcji	Zarząd Zieleni Miejskiej	Liczba odsłon strony	Liczba odsłon strony	Liczba odsłon strony	Siły własne
„Krakowscy Indywidualni.pl”- realizacja pilotażowego projektu, który pozwala na identyfikację i rozwój potencjału dzieci i młodzieży, poznanie mocnych stron, współpracę z otoczeniem uczniów	Wydział Edukacji UMK	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Siły własne
„Szachy w szkole” – projekt umożliwiający zwiększenie umiejętności matematycznych	Wydział Edukacji UMK	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Siły własne
„8 Wspaniałych” – samorządowy konkurs dla młodzieży 14-19 lat promujący pozytywne postawy i zachowania młodego pokolenia, upowszechniający ideę wolontariatu	Wydział Edukacji UMK	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Siły własne
Wdrożenie pilotażu programu „Jedna godzina j. angielskiego codziennie w szkołach podstawowych i gimnazjach”	Wydział Edukacji UMK	Liczba zajęć przeprowadzonych w ramach pilotażu, liczba szkół i uczniów biorących udział w pilotażu	Liczba zajęć przeprowadzonych w ramach pilotażu, liczba szkół i uczniów biorących udział w pilotażu	Liczba zajęć przeprowadzonych w ramach pilotażu, liczba szkół i uczniów biorących udział w pilotażu	Siły własne

Realizacja programu rozwijania uzdolnień matematycznych prof. dr hab. E. Gruszczyk-Kolczyńskiej	Wydział Edukacji UMK	Liczba dzieci i młodzieży objętych programem	Liczba dzieci i młodzieży objętych programem	Liczba dzieci i młodzieży objętych programem	Siły własne
Organizacja bezpłatnych warsztatów dla dzieci przybliżających zagadnienia związane ze sztuką	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Koszt jednego przedsięwzięcia 300 zł
Organizacja bezpłatnych warsztatów dla młodzieży przybliżających zagadnienia związane ze sztuką	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Koszt jednego przedsięwzięcia 300 zł
Organizacja bezpłatnych warsztatów dla dzieci i młodzieży w okresie wakacji, ferii zachęcających do kreatywnego spędzenia wolnego czasu	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Koszt jednego przedsięwzięcia 300 zł
Umożliwienie dzieciom do lat 7 bezpłatnego wstępu do Muzeum oraz system różnorodnych zniżek dla rodzin z dziećmi	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba bezpłatnych osobowejść dla dzieci do lat 7, liczba zniżek udzielonych rodzinom z dziećmi	Liczba bezpłatnych osobowejść dla dzieci do lat 7, liczba zniżek udzielonych rodzinom z dziećmi	Liczba bezpłatnych osobowejść dla dzieci do lat 7, liczba zniżek udzielonych rodzinom z dziećmi	Siły własne
Organizacja warsztatów plastycznych dla najmłodszych połączonych z projekcją bajek z okresu PRL	Muzeum PRL	Liczba zajęć	Liczba zajęć.	Liczba zajęć	12 000 zł
Prowadzenie lekcji muzealnych dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym	Muzeum PRL	Liczba lekcji	Liczba lekcji	Liczba lekcji	3 000 zł
Organizacja konkursu „PRoLog - wstęp do PRL-u”	Muzeum PRL	Liczba edycji konkursu w ciągu danego roku	Liczba edycji konkursu w ciągu danego roku	Liczba edycji konkursu w ciągu danego roku	9 000 zł
Realizacja miejskich programów sportowych	Wydział Sportu UMK	Liczba zajęć, liczba osobowejść	Liczba zajęć, liczba osobowejść	Liczba zajęć, liczba osobowejść	7 120 000 zł
Rozwój sportu szkolnego dzieci i młodzieży	Wydział Sportu UMK	Liczba pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych, liczba uczestników	Liczba pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych, liczba uczestników	Liczba pozaszkolnych zajęć sportowych i rekreacyjnych, liczba uczestników	40 010 000 zł
Organizacja i współorganizacja konkursów i turniejów sportowych	Straż Miejska	Liczba konkursów i turniejów	Liczba konkursów i turniejów	Liczba konkursów i turniejów	Siły własne

dla różnych grup wiekowych dzieci w ramach programu „Bezpieczny Kraków”					
Organizacja Dnia Dziecka z Krzysztoforkiem i Dorotką	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	10 500 zł
Organizacja zajęć pn. „Zaczarowany Kraków czyli czytanie na śniadanie”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	12 000 zł
Organizacja konkursu „Mały Król kurkowy”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	15 000 zł
Cykl zajęć w ramach „Muzeomanii”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników, liczba wykładów i lekcji	Liczba uczestników, liczba wykładów i lekcji	Liczba uczestników, liczba wykładów i lekcji	21 000 zł
Zajęcia w ramach stałej oferty edukacyjnej adresowanej do przedszkoli i szkół	Muzeum Historyczne	Liczba zajęć	Liczba zajęć	Liczba zajęć	Siły własne
Organizacja ferii w Muzeum i udział w akcji „Lato w Mieście”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	13 500 zł
Organizacja warsztatów dla dzieci i młodzieży w różnych grupach wiekowych (m.in. muzycznych, malarskich, wokaln-ruchowych, teatralnych)	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników zajęć, liczba zajęć	Liczba uczestników zajęć, liczba zajęć	Liczba uczestników zajęć, liczba zajęć	627 600 zł
Organizacja różnorodnych zajęć promujących czytanie książek, w tym prowadzenie działań pod hasłem „Słoneczna biblioteka”	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników, zajęć	Liczba uczestników, zajęć	Liczba uczestników, zajęć	50 900 zł
Prowadzenie poradnictwa w zakresie preorientacji zawodowej dla dzieci z rodzin wielodzietnych	Grodzki Urząd Pracy	Liczba udzielonych porad	Liczba udzielonych porad	Liczba udzielonych porad	Siły własne
Organizacja kursów i przedsięwzięć umożliwiających rozwój zainteresowań i uzdolnień	Dom Kultury „Podgórze”	Liczba przeprowadzonych kursów i przedsięwzięć, liczba uczestników	Liczba przeprowadzonych kursów i przedsięwzięć, liczba uczestników	Liczba przeprowadzonych kursów i przedsięwzięć, liczba uczestników	Siły własne

1.5. Wspieranie integracji rodziny w czasie wolnym, przybliżenie dziedzictwa kulturowego miasta

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Organizacja przedsięwzięcia „Średniowiecze dla się lubić”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	240 000 zł
Organizacja „Pochodu Lajkonika”	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	240 000 zł
Organizacja konkursu i wystawy szopek krakowskich	Muzeum Historyczne	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	600 000 zł
Organizacja przedsięwzięcia pod nazwą „Seans z maluszkiem” w kinie studyjnym Sfinks	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba seansów, liczba widzów	Liczba seansów, liczba widzów	Liczba seansów, liczba widzów	5 800 zł
Organizacja spektakli familijnych	Teatr Ludowy	Liczba spektakli, liczba widzów	Liczba spektakli, liczba widzów	Liczba spektakli, liczba widzów	Siły własne

1.6. Wsparcie rodzin z dziećmi w zakresie ochrony zdrowia

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Realizacja programów polityki zdrowotnej Gminy Miejskiej Kraków skierowanych do dzieci	Biuro ds. Ochrony Zdrowia UMK	Liczba dzieci biorących udział w programach polityki zdrowotnej	Liczba dzieci biorących udział w programach polityki zdrowotnej	Liczba dzieci biorących udział w programach polityki zdrowotnej	3 790 000 zł

Zwiększenie dostępności do informacji nt. świadczeń zdrowotnych dzięki Całodobowej Telefonicznej Informacji Medycznej	Biuro ds. Ochrony Zdrowia UMK	Liczba udzielonych informacji	Liczba udzielonych informacji	Liczba udzielonych informacji	170 478 zł
---	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	------------

1.7. Wsparcie rodzin z dziećmi w rozwoju ich kompetencji wychowawczych, w tworzeniu i poszerzaniu sieci wsparcia społecznego

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie Klubów Rodziców	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK oraz instytucje publiczne funkcjonujące w obszarze spraw społecznych, kultury, sportu i rekreacji	Liczba klubów	Liczba klubów	Liczba klubów	933 000 zł
Organizowanie szkoleń w ramach oferty Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych skierowanej do rodziców pod hasłem Krakowska Szkoła Współpracy, obejmującej między innymi propozycje szkoleniowo-warsztatowe, spotkania, konferencje oraz promocję oferty na Portalu Edukacyjnym	Wydział Edukacji UMK	Liczba szkoleń i udzielonych porad	Liczba szkoleń i udzielonych porad	Liczba szkoleń i udzielonych porad	Siły własne

Organizacja edukacyjnych warsztatów rodzinnych przybliżających zagadnienia związane ze sztuką, zachęcające do czytelnictwa i wspólnych, rodzinnych zajęć artystycznych	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Koszt jednego przedsięwzięcia 300 zł
Oferta zwiedzania muzeum i wspólnego analizowania dzieł sztuki skierowana dla rodzin z dziećmi	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Koszt jednego przedsięwzięcia 300 zł
Rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych podczas zwiedzania muzeum przez rodziny z dziećmi	MOCAK Muzeum Sztuki Współczesnej	Liczba zeszytów edukacyjnych	Liczba zeszytów edukacyjnych	Liczba zeszytów edukacyjnych	Siły własne
Cykl spotkań i warsztatów edukacyjnych w Mistrzejowickim Klubie Rodziców oraz Klubie Rodziców w ARTzonie	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników, liczba warsztatów, spotkań	Liczba uczestników, liczba warsztatów, spotkań	Liczba uczestników, liczba warsztatów, spotkań	108 000 zł
Organizacja przedsięwzięć: „Naturalnie rodzinie”, „Międzynarodowy tydzień bliskości”	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	15 500 zł
Przeprowadzenie warsztatów dla rodziców z dziećmi mających na celu wspólną naukę kreatywnego spędzania wolnego czasu	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	1 500 zł
Organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin z dziećmi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba prowadzonych grup, liczba uczestników, liczba spotkań w ramach danej grupy	Liczba prowadzonych grup, liczba uczestników, liczba spotkań w ramach danej grupy	Liczba prowadzonych grup, liczba uczestników, liczba spotkań w ramach danej grupy	Siły własne
Organizacja Programów Aktywności Lokalnej, projektów socjalnych i współdział w akcjach socjalnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba PAL, działań PAL, liczba projektów socjalnych, akcji socjalnych adresowanych do rodzin	Liczba działań PAL, liczba projektów socjalnych, akcji socjalnych adresowanych do rodzin	Liczba działań PAL, liczba projektów socjalnych, akcji socjalnych adresowanych do rodzin	Siły własne

		z dziećmi, dzieci i młodzieży	z dziećmi, dzieci i młodzieży	z dziećmi, dzieci i młodzieży	
--	--	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	--

1.8. Tworzenie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem, w tym rodziny wielodzietnej poprzez prowadzenie działań wspierających oraz kampanii społecznych

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Realizacja Programu KKR3+	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba rodzin w KKR, liczba partnerów	Liczba rodzin w KKR, liczba partnerów	Liczba rodzin w KKR, liczba partnerów	150 000 zł
Kampania „Kraków stawia na rodzinę”	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	420 000 zł
Organizacja zajęć, warsztatów edukacyjnych z zakresu przygotowania do rodzicielstwa	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Liczba przeprowadzonych zajęć, warsztatów, liczba osób uczestniczących w zajęciach, liczba uczestników, którzy nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu przygotowania do rodzicielstwa	Liczba przeprowadzonych zajęć, warsztatów, liczba osób uczestniczących w zajęciach, liczba uczestników, którzy nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu przygotowania do rodzicielstwa	Liczba przeprowadzonych zajęć, warsztatów, liczba osób uczestniczących w zajęciach, liczba uczestników, którzy nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu przygotowania do rodzicielstwa	Siły własne

1.9. Wsparcie rodziców w organizowaniu opieki nad dzieckiem

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie działań związanych ze wsparciem rodziców w sprawowaniu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba rodzin objętych wsparciem	Liczba rodzin objętych wsparciem	360 000 zł
Organizacja „Akademii dzieci i Młodzieży” w klubie Wersalik	Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	19 000 zł
Organizacja warsztatów dla dzieci (plastycznych, teatralnych etc.) podczas wakacji i ferii	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	Liczba warsztatów	4 950 zł
Dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół i placówek oraz dowóz uczniów ze względu na odległość miejsca zamieszkania od szkoły	Wydział Edukacji UMK	Liczba złożonych wniosków	Liczba złożonych wniosków	Liczba złożonych wniosków	18 000 000 zł
Uruchomienie dyżurów w szkołach, przedszkolach w czasie ferii i wakacji	Wydział Edukacji UMK	Liczba dyżurów, liczba dzieci	Liczba dyżurów, liczba dzieci	Liczba dyżurów, liczba dzieci	Siły własne
Udzielanie dotacji dla niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych	Biuro ds. Ochrony Zdrowia UMK	Liczba miejsc dotowanych	Liczba miejsc dotowanych	Liczba miejsc dotowanych	38 911 575 zł
Utrzymanie żłobków samorządowych	Biuro ds. Ochrony Zdrowia UMK	Liczba miejsc	Liczba miejsc	Liczba miejsc	94 671 000 zł
Organizacja akcji „Lato” i akcji „Zima”	Dom Kultury „Podgórze”	Liczba uczestników akcji	Liczba uczestników akcji	Liczba uczestników akcji	120 000 zł

1.10. Wsparcie rodziców w powrocie na rynek pracy

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych rodziców z rodzin posiadających KKR3+	Grodzki Urząd Pracy	Liczba udzielonych porad	Liczba udzielonych porad	Liczba udzielonych porad	Siły własne
Aktywizacja bezrobotnych rodziców z III profilem pomocy w ramach Programu Aktywizacja i Integracja	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Grodzki Urząd Pracy	Liczba rodziców, którzy skorzystali z PAI	Liczba rodziców, którzy skorzystali z PAI	Liczba rodziców, którzy skorzystali z PAI	Siły własne
Aktywizacja bezrobotnych rodziców w ramach Klubu Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe	Liczba rodziców, którzy uczestniczyli w KIS, CIS	Liczba rodziców, którzy uczestniczyli w KIS, CIS	Liczba rodziców, którzy uczestniczyli w KIS, CIS	Siły własne
Udostępnianie bezrobotnym rodzicom skutecznych instrumentów aktywizacji skierowanych do osób bezrobotnych np. usługa pracy socjalnej ukierunkowanej na obszar bezrobocia	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodziców, którzy skorzystali z instrumentów aktywizacji skierowanych do osób bezrobotnych	Liczba rodziców, którzy skorzystali z instrumentów aktywizacji skierowanych do osób bezrobotnych	Liczba rodziców, którzy skorzystali z instrumentów aktywizacji skierowanych do osób bezrobotnych	Siły własne
Promowanie aktywnych form pomocy przez utrzymywanie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodziców, którzy podjęli prace społecznie użyteczne, roboty publiczne	Liczba rodziców, którzy podjęli prace społecznie użyteczne, roboty publiczne	Liczba rodziców, którzy podjęli prace społecznie użyteczne, roboty publiczne	Siły własne
Kształtowanie modelu aktywnego zawodowo rodzica poprzez udostępnianie informacji o ofercie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Grodzki Urząd Pracy	Liczba udostępnionych materiałów, liczba wejść ma stronę internetową	Liczba udostępnionych materiałów, liczba wejść ma stronę internetową	Liczba udostępnionych materiałów, liczba wejść ma stronę internetową	Siły własne

usług aktywizujących skierowanych do bezrobotnych, jak również ofert pracy					
--	--	--	--	--	--

1.11. Podnoszenie kompetencji w zakresie zdrowego odżywiania

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie akcji „Zdrowe żywienie-mądre myślenie”	Pełnomocnik PMK ds. Rodziny, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	Liczba odbiorców	37 000 zł
Organizacja warsztatów/spotkań edukacyjnych w Klubach Rodziców „Jędrus”, „Dukat” i w „Klubie 303”	Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta	Liczba spotkań, warsztatów, prelekcji	Liczba spotkań, warsztatów, prelekcji	Liczba spotkań, warsztatów, prelekcji	9 000 zł
Organizacja spotkań edukacyjnych – „Strefa zdrowia”	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników spotkania, liczba spotkań	Liczba uczestników spotkania, liczba spotkań	Liczba uczestników spotkania, liczba spotkań	8 200 zł
Prowadzenie działań pod hasłem „Zdrowo jem”	Ośrodek Kultury im. Cypriana Kamila Norwida	Liczba uczestników	Liczba uczestników	Liczba uczestników	36 000 zł

1.12. Wsparcie rodzin w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkaniowego

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację

					zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Umożliwienie spłaty zadłużenia w czynszu, w ramach programu reintegracji społecznej i zawodowej dla osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zarząd Budynków Komunalnych, Grodzki Urząd Pracy	Liczba rodzin z dziećmi uczestniczących w programie, łączna kwota spłaty zadłużenia czynszowego	Liczba rodzin z dziećmi uczestniczących w programie, łączna kwota spłaty zadłużenia czynszowego programu	Liczba rodzin z dziećmi uczestniczących w programie, łączna kwota spłaty zadłużenia czynszowego	Siły własne

2. Rozwój kompleksowego wsparcia dla rodzin z dziećmi, które przeżywają trudności opiekuńczo-wychowawcze i różnorodne kryzysy życia rodzinnego

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Prowadzenie poradnictwa rodzinnego i terapii	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Spraw Społecznych UMK, organizacje pozarządowe	Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa rodzinnego, liczba udzielonych porad, liczba rodzin, które ukończyły cykl terapeutyczny, stosunek liczby rodzin zaczynających terapię do liczby rodzin, które ukończyły zakładany	Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa rodzinnego, liczba udzielonych porad, liczba rodzin, które ukończyły cykl terapeutyczny, stosunek liczby rodzin zaczynających terapię do liczby rodzin, które ukończyły zakładany	Liczba rodzin, które skorzystały z poradnictwa rodzinnego, liczba udzielonych porad, liczba rodzin, które ukończyły cykl terapeutyczny, stosunek liczby rodzin zaczynających terapię do liczby rodzin, które ukończyły zakładany	4 494 000 zł

		cykl terapeutyczny, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa funkcjonowania systemu rodzinnego i wzrost zdolności do przezwyciężania kryzysów i trudności	cykl terapeutyczny, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa funkcjonowania systemu rodzinnego i wzrost zdolności do przezwyciężania kryzysów i trudności	cykl terapeutyczny, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa funkcjonowania systemu rodzinnego i wzrost zdolności do przezwyciężania kryzysów i trudności	
Prowadzenie poradnictwa prawnego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z poradnictwa prawnego, liczba udzielonych porad rodzinom z dziećmi	Liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z poradnictwa prawnego, liczba udzielonych porad rodzinom z dziećmi	Liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z poradnictwa prawnego, liczba udzielonych porad rodzinom z dziećmi	Siły własne
Organizacja usługi asystenta rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny, stosunek liczby wniosków o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny do liczby rodzin, które podjęły współpracę z asystentem, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa w wypełnianiu funkcji rodzicielskich, liczba rodzin, którym przywrócono bezpośrednią pieczę nad dzieckiem, liczba wykorzystanych narzędzi diagnostycznych ograniczających ryzyko niewłaściwego	Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny, stosunek liczby wniosków o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny do liczby rodzin, które podjęły współpracę z asystentem, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa w wypełnianiu funkcji rodzicielskich, liczba rodzin, którym przywrócono bezpośrednią pieczę nad dzieckiem, liczba wykorzystanych narzędzi diagnostycznych ograniczających ryzyko niewłaściwego	Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny, stosunek liczby wniosków o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny do liczby rodzin, które podjęły współpracę z asystentem, liczba rodzin, w których nastąpiła poprawa w wypełnianiu funkcji rodzicielskich, liczba rodzin, którym przywrócono bezpośrednią pieczę nad dzieckiem, liczba wykorzystanych narzędzi diagnostycznych ograniczających ryzyko niewłaściwego	4 896 400 zł

		rozpoznania przez pracownika socjalnego sytuacji rodziny, liczba planów pomocy dziecku opracowanych przy współpracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i asystenta rodziny	rozpoznania przez pracownika socjalnego sytuacji rodziny, liczba planów pomocy dziecku opracowanych przy współpracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i asystenta rodziny	rozpoznania przez pracownika socjalnego sytuacji rodziny, liczba planów pomocy dziecku opracowanych przy współpracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i asystenta rodziny	
Organizacja pomocy w formie rodzin wspierających dla rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze lub zagrożonych trudnościami w prawidłowym realizowaniu funkcji rodzicielskich	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba ustanowionych rodzin wspierających, łączna kwota środków finansowych przekazanych na zadania realizowane przez rodziny wspierające, liczba rodzin wspieranych, jak również liczba rodzin wspieranych, których sytuacja uległa poprawie	Liczba ustanowionych rodzin wspierających, łączna kwota środków finansowych przekazanych na zadania realizowane przez rodziny wspierające, liczba rodzin wspieranych, jak również liczba rodzin wspieranych, których sytuacja uległa poprawie	Liczba ustanowionych rodzin wspierających, łączna kwota środków finansowych przekazanych na zadania realizowane przez rodziny wspierające, liczba rodzin wspieranych, jak również liczba rodzin wspieranych, których sytuacja uległa poprawie	253 500 zł
Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Spraw Społecznych UMK, organizacje pozarządowe	Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego	Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego	Liczba rodzin, które skorzystały z tej formy pomocy, liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego	1 944 000 zł
Tworzenie warunków sprzyjających optymalnemu wykorzystaniu specjalistycznej pomocy usługowej dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Spraw Społecznych UMK, organizacje pozarządowe	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego, liczba przedsięwzięć, spotkań, wdrożonych	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego, liczba przedsięwzięć, spotkań, wdrożonych	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w opiece i wychowaniu dziecka niepełnosprawnego, liczba przedsięwzięć, spotkań, wdrożonych	Siły własne

		koncepcji mających na celu zwiększenie dostępności tego typu wsparcia	koncepcji mających na celu zwiększenie dostępności tego typu wsparcia	koncepcji mających na celu zwiększenie dostępności tego typu wsparcia	
Organizacja pomocy wolontaryjnej i propagowanie idei wolontariatu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z pomocy wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły wsparcie ze strony wolontariuszy	Liczba wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z pomocy wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły wsparcie ze strony wolontariuszy	Liczba wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które skorzystały z pomocy wolontariuszy, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły wsparcie ze strony wolontariuszy	Siły własne
Oferta szkoleniowa Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych	Wydział Edukacji UMK - oferta szkoleniowa Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych	Liczba szkoleń/warsztatów, liczba uczestników	Liczba szkoleń/warsztatów, liczba uczestników	Liczba szkoleń/warsztatów, liczba uczestników	Siły własne
Realizacja pilotażowego programu „Tamujemy przemoc, którego celem jest konsekwentne budowanie bezpieczeństwa w szkołach, zapobieganie różnorodnym formom przemocy szkolnej, objęcie wsparciem ofiar tego zjawiska	Wydział Edukacji UMK - oferta szkoleniowa Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych	Liczba beneficjentów projektu	Liczba beneficjentów projektu	Liczba beneficjentów projektu	Siły własne
Prowadzenie działań profilaktycznych ukierunkowanych na wzrost świadomości zagrożeń, zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży	Straż Miejska	Liczba zebrań z rodzicami	Liczba zebrań z rodzicami	Liczba zebrań z rodzicami	Siły własne
Prowadzenie działań profilaktycznych w formie szkoleń, wykładów skierowanych do dzieci i młodzieży	Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień	Liczba dzieci i młodzieży objętych szkoleniami, liczba zajęć	Liczba dzieci i młodzieży objętych szkoleniami, liczba zajęć	Liczba dzieci i młodzieży objętych szkoleniami, liczba zajęć	Siły własne

Organizacja akcji profilaktycznej „Opaski identyfikacyjne” mającej na celu uwrażliwienie rodziców na problem zaginięcia dziecka	Straż Miejska	Liczba opasek przekazanych rodzicom	Liczba opasek przekazanych rodzicom	Liczba opasek przekazanych rodzicom	6 000 zł
„Akademia Barbakusa” – realizacja projektu dla rodzin z dziećmi umożliwiającego rozwój wiedzy nt. zagrożeń, naukę bezpiecznych zachowań i integrację rodzin	Straż Miejska	Liczba spotkań/ łączna liczba uczestników	Liczba spotkań/ łączna liczba uczestników	Liczba spotkań/ łączna liczba uczestników	Siły własne
Rozwijanie systemu podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników zaangażowanych w bezpośrednią współpracę z rodzinami z dziećmi, dziećmi i młodzieżą	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba superwizji, liczba pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej biorących udział w superwizjach, liczba szkoleń przeznaczonych dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczba uczestników tych szkoleń	Liczba superwizji, liczba pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej biorących udział w superwizjach, liczba szkoleń przeznaczonych dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczba uczestników tych szkoleń	Liczba superwizji, liczba pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej biorących udział w superwizjach, liczba szkoleń przeznaczonych dla pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, liczba uczestników tych szkoleń	Siły własne

3. Poprawa kondycji materialnej rodzin z dziećmi i kształtowanie warunków sprzyjających zaspokojeniu podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań	Planowana wysokość środków na
---------------------------------	---	--	-------------------------------

					realizację zadania
		2016	2017	2018	2016-2018
Świadczenie pomocy materialnej w formie: zasiłki rodzinne wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, świadczenia rodzicielskiego zasiłku pielęgnacyjnego świadczenia pielęgnacyjnego zasiłku dla opiekuna specjalnego zasiłku opiekuńczego	Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Wysokość środków określa plan finansowy
Realizacja świadczeń wychowawczych	Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Wysokość środków określa plan finansowy
Realizacja świadczeń z funduszu alimentacyjnego	Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Plan finansowy wspólny wraz ze świadczeniami rodzinnymi
Świadczenie jednorazowej gminnej zapomogi finansowej z tytułu urodzenia się dziecka	Wydział Spraw Społecznych UMK	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	Liczba świadczeniobiorców, liczba wypłaconych świadczeń	7 476 000 zł
Realizacja stypendiów szkolnych, zasiłków szkolnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą w formie stypendium szkolnego i zasiłku szkolnego	Zgodnie z planem finansowym i otrzymaną dotacją z budżetu państwa
Realizacja pomocy na zakup podręczników	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie	Liczba rodzin, które odczuły wsparcie	Zgodnie z planem finansowym

	placówki oświatowe	w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą na zakup podręczników w ramach programów i projektów tj. "Wyprawka szkolna" i projektu "Pierwszy dzwonek"	w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą na zakup podręczników w ramach programów i projektów tj. "Wyprawka szkolna" i projektu "Pierwszy dzwonek"	w zaspokajaniu potrzeby edukacji, liczba uczniów objętych pomocą na zakup podręczników w ramach programów i projektów tj. "Wyprawka szkolna" i projektu "Pierwszy dzwonek"	i otrzymaną dotacją z budżetu państwa
Pomoc w zakresie dożywiania w formie posiłków i zasiłków celowych przeznaczonych na zakup żywności	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku celowego, zasiłku celowego specjalnego w ramach pomocy w formie dożywiania, liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji administracyjnej, liczba dzieci objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji dyrektora placówki oświatowej	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku celowego, zasiłku celowego specjalnego w ramach pomocy w formie dożywiania, liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji administracyjnej, liczba dzieci objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji dyrektora placówki oświatowej	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku celowego, zasiłku celowego specjalnego w ramach pomocy w formie dożywiania, liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji administracyjnej, liczba dzieci objętych pomocą w formie gorących posiłków w ramach żywienia zbiorowego na podstawie decyzji dyrektora placówki oświatowej	Zgodnie z planem finansowym i otrzymanymi środkami z budżetu państwa
Realizacja świadczeń pomocy społecznej w formie: zasiłku okresowego, zasiłków celowych i celowych specjalnych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku okresowego, zasiłków celowych i celowych	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku okresowego, zasiłków celowych i celowych	Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą w formie zasiłku okresowego, zasiłków celowych i celowych	Zgodnie z planem finansowym i otrzymanymi środkami z budżetu państwa

		specjalnych liczba potrzeb podstawowych zaspokajanych przez rodzinę z dziećmi, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły pomoc MOPS w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych	specjalnych liczba potrzeb podstawowych zaspokajanych przez rodzinę z dziećmi, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły pomoc MOPS w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych	specjalnych liczba potrzeb podstawowych zaspokajanych przez rodzinę z dziećmi, liczba rodzin z dziećmi, które odczuły pomoc MOPS w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych	
--	--	--	--	--	--

4. Rozwój systemu wsparcia umożliwiającego prawidłową adaptację społeczną dzieci i młodzieży

Planowane do realizacji zadania	Komórka/ jednostka odpowiedzialna za realizację	Wskaźniki rezultatów zaplanowanych zadań			Planowana wysokość środków na realizację zadania 2016-2018
		2016	2017	2018	
Organizacja specjalistycznej pracy socjalnej w formule streetworkingu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Wydział Spraw Społecznych UMK, organizacje pozarządowe	Liczba dzieci objętych wsparciem pedagogów ulicy, liczba młodzieży objętej wsparciem streetworkerów, liczba osób z otoczenia dzieci i młodzieży objętych wsparciem streetworkerów, liczba dzieci i młodzieży, u których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których stwierdzono poprawę	Liczba dzieci objętych wsparciem pedagogów ulicy, liczba młodzieży objętej wsparciem streetworkerów, liczba osób z otoczenia dzieci i młodzieży objętych wsparciem streetworkerów, liczba dzieci i młodzieży, u których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których stwierdzono poprawę	Liczba dzieci objętych wsparciem pedagogów ulicy, liczba młodzieży objętej wsparciem streetworkerów, liczba osób z otoczenia dzieci i młodzieży objętych wsparciem streetworkerów, liczba dzieci i młodzieży, u których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których stwierdzono poprawę	Siły własne

		funkcjonowania społecznego	funkcjonowania społecznego	funkcjonowania społecznego	
Prowadzenie placówek wsparcia dziennego, w tym w formie podwórkowej; organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży, m.in. socjoterapeutycznych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej; Wydział Spraw Społecznych UMK, organizacje pozarządowe	Liczba placówek wsparcia dziennego, liczba miejsc, liczba dzieci objętych wsparciem placówki, liczba dzieci i młodzieży, których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których zaobserwowano poprawę funkcjonowania w grupie rówieśniczej, liczba przeprowadzonych zajęć o charakterze socjoterapeutycznym i liczba uczestników	Liczba placówek wsparcia dziennego, liczba miejsc, liczba dzieci objętych wsparciem placówki, liczba dzieci i młodzieży, których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których zaobserwowano poprawę funkcjonowania w grupie rówieśniczej, liczba przeprowadzonych zajęć o charakterze socjoterapeutycznym i liczba uczestników	Liczba placówek wsparcia dziennego, liczba miejsc, liczba dzieci objętych wsparciem placówki, liczba dzieci i młodzieży, których sytuacja szkolna uległa poprawie, liczba dzieci i młodzieży, u których zaobserwowano poprawę funkcjonowania w grupie rówieśniczej, liczba przeprowadzonych zajęć o charakterze socjoterapeutycznym i liczba uczestników	32 833 108 zł

5 Monitoring i ewaluacja Programu

Wyniki badań jakościowych uzyskane w ramach ewaluacji poprzedniego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków³⁴, a także wnioski z projektu badawczego, którego przedmiotem była kondycja i potrzeby krakowskich rodzin z dziećmi, także niepełnosprawnymi, zostały uwzględnione jako forma ewaluacji ex-ante niniejszej edycji Programu.

Sposób dokonania oceny osiągnięcia poszczególnych celów Programu jest zróżnicowany. W przypadku części badanych obszarów możliwe jest określenie efektów ilościowych, jednakże z uwagi na fakt, iż wyznaczone cele mają charakter jakościowy, ocena stopnia ich realizacji wymaga określenia metod badawczych i opracowania adekwatnych narzędzi. W związku z tym konstrukcja ewaluacji przewiduje wykorzystanie segmentu mid-term w trakcie prowadzenia działań Programu. Pozwoli to zarówno na ciągłe podnoszenie jakości, skuteczności realizowanych przedsięwzięć, jak i doskonalenie stosowanych metod badawczych. Ewaluacja ex-post uruchomiona zostanie po zakończeniu realizacji całości Programu. Etapowy przebieg ewaluacji będzie sprzyjał wypełnianiu jej funkcji edukacyjnej, ułatwiając poznanie odpowiedzi na pytanie czy teoretyczne założenia Programu sprawdzają się na poziomie praktyki.

Jednocześnie będzie prowadzony systematyczny monitoring polegający na gromadzeniu danych liczbowych z realizacji poszczególnych zdań, które będą zbierane za dany rok kalendarzowy. Jednostka/komórka odpowiedzialna za realizację zadania jest zobowiązana do przekazywania rocznych zestawień do MOPS do 31 stycznia roku kalendarzowego następującego po okresie sprawozdawczym, co umożliwi bieżącą weryfikację wskaźników ilościowych.

---

³⁴ Wyniki badań jakościowych przeprowadzonych w ramach ewaluacji *Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2013-2015*, w obszarach zaspokojenia potrzeb podstawowych przez rodziny z dziećmi, wpływu terapii rodzinnej na funkcjonowanie systemu rodzinnego i zdolność do przezwyciężania trudności i kryzysów, oceny skuteczności usługi asystenta rodziny, badania wpływu usługi asystenta rodziny, specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym, warsztatów kompetencji rodzicielskich na poprawę funkcjonowania rodzin.